

Димитри Иванов

Хемингуей и съвестта

Сегашният млад читател е чувал много неща за съвестта. Тогава, когато Хемингуей мислел по този въпрос, средствата за измерване на време и пространство не били като съвременните. Електрониката още не се била появила. Дори най-точните часовници били все още с махало. В Парижката обсерватория се пазели образци на единиците-мерки за дължина и тегло. Наричали ги еталони: копия от тях изпращали във всички държави, за да бъде италианският килограм равен на унгарския и на финландския – иначе във световната търговия биха възникнали спорове. Еталоните били отляти от платина и иридиева стомана, за да не корозират – тогава, макар и незабележимо, биха се променили. Съхранявали ги в подземие, където температурата е постоянна – нали ако се разширят от топлината пак ще станат малко по-други. Хемингуей, изглежда, успял да ги види. Когато си мислел каква трябва да е съвестта му, пожелавал си да е неизменна като тях.

Вярвал, че тя се усъвършенствува чрез тренировка и самодисциплина. Ставал призори, пишел – не седнал, а прав, след това тренирал бокс, вземал студен душ и вярвал, че удобствата и лесният живот изнежват тялото и размекват съвестта. Бил уверен, че леността и охолството са еднакво пагубни за тялото и за таланта.

Като прави разлика между писателите и истинския писател, той твърди: „За истинския писател са необходими талант, самодисциплина, ум, безкористност, дълголетие. И съвест – тъй неизменна, като метър-еталона в Париж.“

Тази мисъл ще намерим на много места по страниците, написани от Хемингуей, включително и в този сборник, и другаде. Естествено, ще я намерим не казана, а внушена със средствата на художественото повествование.

Хемингуеевата проза, тогава, когато тя е добре преведена, прави впечатление с това, че е необикновено стегната – предлозите липсват дери там, където граматиката ги изисква, а прилагателните са като че нарочно избягвани. Авторът правил това съзнателно. За да стане текстът лаконичен, той задрасквал всичко, което смятал, че не е съществено, или, че ще утежни изречението. Приятелите му се шегували – казвали, че това се дължи на навика му да съставя телеграфни информации като парижки дописник и като военен кореспондент и също защото пишел прав. Самият писател обяснява: „Прозата е архитектура, а не декоративно изкуство и епохата на барока свърши.“ На всяка дума, която можел да пропусне, гледал като на излишно украшение, избягвал всичко, което може да напомни за претрупаните с орнаменти сгради на барока. Искал

прозата му да е „мускулеста, без тлъстини“. Самият се подлагал на спартански режим; на снимките му няма да го видим да носи пръстени или каквото и да е друг предмет, който няма друго предназначение, освен да „украсява“. Но не забравял, че мъжът е мъж в постъпките си и с отговорностите, които поема – не с мускулите или с умението да се бие.

Знаел, че изящната простота е изкуство, че простота, зад която няма нищо, е без стойност: да знаеш малко и да кажеш малко е едно, съвсем друго е когато знаеш много и въпреки това казваш малко. „Можеш да пропуснеш много от това, за което пишеш, при условие, че знаеш пропуснатото и тогава читателят ще го почувства, макар то да е пропуснато. Само една осма от плаващия айсберг е над повърхността и се вижда, но внушителен го правят онези седем осми, които не се виждат.“

Когато неговият начин на писане, на усещане на живота му донесли слава, появили се подражатели. Станал легендарен, появил се хемингуевият мит. Но подражателите си останали подражатели – нищо повече. Оказало се, че да се имитира един противник на имитаторството е невъзможно. От него трябва да се научим просто да не подражаваме.

Без да подражава на други писатели, той четял много и се стараел да се учи от тях. Особено ценял Тургенев. Размишлявал над Достоевски. Неговото правило било, че човек не може да види всичко, ала трябва да разказва само за онова, което видял или изпитал. И още – че не толкова е важно колко си видял, а как си го видял.

Във всеки случай, видял много неща: детството си прекарал в Средния Запад на САЩ, бил журналист в Торонто, шофьор на санитарна кола в Италия през Първата световна война, кореспондент в Париж и в Испания – на страната на републиканците през Гражданската война, – военен дописник през Втората световна война; обичал пътешествията, ловните експедиции и риболова. Всичко това ще намерим в разказите му. Но като размислим, ще открием, че той е писал само за едно – за силата на човешкия дух.

Оформил се като индивидуалист и това се дължало на условията, в които бил поставен; онези, които копират хемингуевия индивидуализъм в други обществени условия, стават също тъй смешни, както механичните подражатели на хемингуевия стил на писане. Самият той много се интересувал от другояче устроените общества: неговата несбъднала се мечта била да стане кореспондент в Съветския съюз. Дори си приготвил биографична справка, в която написал: „Ърнест Хемингуей. Настоящо занятие – кореспондент в СССР.“

Когато осведомителните агенции разпространиха новината за

смъртта му, един женевски вестник реши да пише за нея със заглавията на неговите книги: „Сега, «Камбаната бие за него» и «Той премина реката, изчезна в сянката на дърветата».“ Но той не е потънал в сянка – следата, която Хемингуей остави в изящната словесност, е дълбока.

КРАЙ

© 1982 Димитри Иванов

Редакция: Мумми, 2008

Издание:

Ърнест Хемингвей. Старецът и морето. Повест и разкази
Издателство „Отечество“, София, 1982 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8866>]